

ДЕРЖАВА В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Стаття присвячена обґрунтуванню необхідності посилення ролі держави щодо протидії протиправному поглинанню та захопленню, як шляху перерозподілу власності в системі забезпечення економічної безпеки. Вибір теми статті зумовлений зростаючою необхідністю втручання суб'єктів державної влади у захист прав власності та практичних напрацювань у забезпеченні економічної безпеки країни, що є одним з головних завдань економічної політики. Обґрунтовано необхідність зміцнення ролі держави щодо протидії в протиправному поглинанні. Протиправні поглинання та захват майна стали першочерговою проблемою для досягнення економічної безпеки.

Ключеві слова: держава, економічна безпека, протиправне поглинання та захват, інституційна пастка, рейдер, корупція.

V. BRANOVYTSKIY

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE STATE IN THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY

The article is devoted to the justification of the need to strengthen the role of the state to counteract illegal merger and seizure as a way of redistributing property in the system of economic security. Choice of the topic articles is due to an increasing necessity of state power economic intervention in property rights protection and practical elaborations in the protection of economic security, which is one of the main objectives of economic policy. In the article the strengthening of the role of state in implementing political and socio-economic national interests in the system of providing economic security. The need to strengthen the state's role to counteract illegal merger and seizure. Illegal merger and seizure of property and enthusiasm became an urgent problem to achieve economic security.

Keywords: state, economic security, illegal acquisition and capture, institutional trap, raider, corruption.

Постановка проблеми. Відгородження економіки від загроз, як внутрішніх так і зовнішніх є основним завданням уряду в політиці забезпечення економічної безпеки. Потрібно відмітити, що саме внутрішні загрози, а не зовнішні привели економіку України до критичного стану.

Економічна система країни є стержнем, що визначає весь суспільно-економічний стан. Саме тому забезпечення економічної безпеки у сучасному світовому господарстві є основним та найбільш пріоритетним видом національної безпеки у порівнянні з іншими.

Глибина проблем в економічній безпеці в Україні, за досить нетривалий термін, перейшли далеко за можливі та допустимі рамки: економічний спад, падіння промислового виробництва, втрата ринків, структурна деградація, дискредитація освіти та науки, технологічний регрес, дезорганізація фінансової сфери, корупція, криміналізація економіки, правовий нігілізм. Ємність даного питання є надзвичайно велика, а також його кореляція з багатьма іншими поняттями.

Своєчасне виявлення економічних загроз та їх нейтралізація – це одне з домінантних завдань економічної політики. Дотримання системного підходу до проблеми протиправної зміни власності, яка щільно переплетена з корупцією в усіх гілках влади є актуальним завданням для державної політики.

Проблема ролі держави в протидії виникненню нових тіньових структур та боротьби з уже діючими кримінальним, тіньовим механізмам та формам перерозподілу власності завжди буде залишатися актуальною і представляти науковий та практичний інтерес.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питанню економічної безпеки присвячено роботи таких дослідників, як В. Базилевича, О. Барановського, О. Беляєва, З. Варналія, Я. Я. Дяченко, В. Кириленко, І. Мазур, М. Мельника, В. Передборського, Л. Шевченка та російських учених: Л. Абалкіна, В. Сенчагова, А. Архипова, Л. Олейника та ін.. Проблему явища рейдерства досліджували Н. Гуророва, Д. Зеркалов, С. Коваль, С. Москаденко, І. Швайка, О. Шустік та інші економісти та правознавці.

Значна частина відомих робіт, присвячена аналізу окремих випадків захопленню та протиправному поглинанню на теренах України, а саме основним технологіям корпоративного захвату, превентивним та організаційно-оперативним методам протидії ворожим поглинанням, захисту нерухомого майна та інше.

Мета статті. Обґрунтувати необхідність посилення ролі держави щодо протидії протиправним поглинанням та захвату в системі забезпечення економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Економічна безпека держави являє собою багату складну, багатогранну, багатоаспектну конструкцію. Лише надійна система забезпечення національної безпеки в економічних питаннях може стати гарантом цілісності, суверенітету, соціально-економічного розвитку та допомоги зняти суспільне напруження.

Згідно ієрархічної системи потреб людини, за теорією А. Маслоу, після задоволення фізіологічних потреб наступний щабель – це забезпечення потреби в безпеці. Економічний агент стає в складному становищі в якому доволі складно реалізувати будь-які плани, працювати, розвиватися не відчуючи себе в безпеці. При такій ситуації виникають додаткові транзакційні витрати, що спрямовані на захист своєї діяльності. Безпека – це базова потреба в захисті від негативних впливів та змін. Потреба в цьому однакова,

що для індивіда, домашнього господарства, господарюючого суб'єкта чи держави.

Міністерство економіки України своїм наказом "Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України" визначило економічну безпеку як стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатний задовольняти потреби особи, сім'ї, суспільства та держави [1].

Як зазначає М. Пендюра, «економічна безпека держави є не тільки однією з найважливіших складових цілісної системи національної безпеки як комплексу захисту національних інтересів, а й вирішальною умовою дотримання і реалізації національних інтересів» [2, с. 13].

В свою чергу, російський науковець Л. Абалкін визначає економічну безпеку як сукупність умов та факторів, що забезпечують незалежність національної економіки, її стабільність і стійкість, здатність до постійного оновлення та самовдосконалення [3, с. 5].

Українські дослідники І. Бінько та В. Шлемко доводять, що «економічна безпека – це такий стан національної економіки, який дозволяє зберігати стійкість до внутрішніх і зовнішніх загроз і здатний задовольнити потреби особи, сім'ї, суспільства, держави» [4, с. 8].

З. Варналій відзначав, що «економічну безпеку також можна визначити як систему економічних відносин, яка ґрунтується на механізмі узгодження економічних інтересів суб'єктів господарської діяльності, який дає можливість вирішувати економічні конфлікти з найменшими втратами та забезпечує незалежність, стійкість, розвиток, адаптаційність та інерційність національної економіки у взаємодії із внутрішнім і зовнішнім середовищем» [5, с. 54].

Отже, мета економічної безпеки — ліквідувати або мінімізувати загрози (виявлені за результатами аналізу індикаторів економічної безпеки), а також розвинути наявні потенційні можливості поліпшення стану економічної безпеки [6, с. 251]. Економічна безпека формує в державі імунітет до внутрішніх соціально-економічних проблем.

Для побудови грамотної системи економічної безпеки та її управління необхідно, як в будь-якій системі, вивчити та оцінити вихідну інформацію про стан самої системи та її оточення. В першу чергу, необхідно оцінити вже наявні проблеми, які чинять деструктивний вплив на економічну безпеку, при яких економіка несе втрати. На даний момент, для України першочергово є нейтралізація згустки проблем, що руйнують економічну стабільність. Розглядаючи та вивчаючи загрози, а саме потенційні втрати чи очікування, є хибною політикою. На даний момент, перед державою та економікою країни стоять нагальні питання та проблеми. Забезпечення економічної безпеки полягає в запобіганні загроз економічній системі, що можливо при посиленні ролі держави. Проблеми, пов'язані із економічною безпекою - є підставою для втручання держави в відносини суб'єктів господарювання, як публічних так і приватних.

Найважливішим елементом забезпечення економічної безпеки є захист інституту власності. Встановлення контролю над активами господарюючих суб'єктів є конфліктною та суперечливою системою, що виникає в ході конкурентної боротьби. Однак, емпіричний досвід набутий в Україні свідчить про наявність особливих форм, видів, механізмів боротьби за активи. Протиправні поглинання та захват підприємств, нерухомоті чи інших активів прямо завдають шкоди економічній безпеці та стабільності.

Ефективна державна політика протидії даному явищу повинна знаходитися не лише в межах правового поля, а також і в межах економічної складової через мотиваційний характер. У економічних агентів не повинно бути мотивації на зміну прав власності, незважаючи на правовий генезис активів та тіньову складову їх привласнення. Транзакційні витрати мусять повністю зробити нерентабельним даний вид підприємницької діяльності, що ввійшов в лексикон під терміном рейдерство.

Українські вчені правники вважають, що рейдерство є видом організованої злочинної діяльності, що передбачає вчинення низки злочинів, пов'язаних спільним умислом і спрямованих на протиправне захоплення чужої власності з використанням неправосудних судових рішень та корупції в правоохоронних органах [7].

Суспільна небезпека рейдерства проявляється в підриві економічної безпеки держави, негативному впливі на міжнародний імідж країни, зниженні її інвестиційної привабливості, оскільки динаміка закордонного інвестування в економіку України визначається, насамперед, такими факторами, як внутрішня політична стабільність, характер і темпи здійснення ринкових реформ, сприятливі зовнішньоекономічні умови, стабільність економічного законодавства, гарантії недоторканості приватної власності й закордонних вкладень тощо [7].

Виникає питання, з чим саме необхідно боротися та протидіяти органам державної влади та управління: ворожому поглинанню чи кримінальному захопленню активів? Лише ускладнивши процес використання корупційної складової в побудові протиправних схем по захопленню активів суб'єктів господарювання можливо досягнути ефективних змін. Констатація фактів свідчить, що суб'єкти державної влади в Україні самі несуть собою найбільшу загрозу для національної безпеки.

Слабкість державних інституцій та моральні ризики влади стають передумовою у виникненні протиправних поглинань та захоплень. «Ознакою низькоякісного інституту є масштабність і ступінь відхилень у поведінці господарюючих суб'єктів. Наприклад, ... величезна кількість рейдерських операцій свідчить про низьку якість інституту специфікації прав власності» [8, с. 252].

Ряд інституційних пасток, що сприяють захопленню та протиправному поглинанню власності залишаються одними з найбільш актуальних і суперечливих проблем української економіки. Інституційні

зусилля уряду, а це цілий ряд як законів, так і нормативно правових актів та поправок, не дають можливості виправити інституційні пастки накопиченні в економіці.

Потрапивши в інституційну пастку, система вибирає неефективну траєкторію, і з часом перехід до ефективного розвитку може виявитися вельми важким, якщо взагалі можливим. Проте за деяких умов така можливість все ж таки існує [9, с. 183].

Поглибленню ситуації сприяє те, що інституційні пастки перетворилися на цілі інституції в межах економіки та мають властивість еволюціонувати до нових умов господарювання. Таким чином, виникають нові сфери діяльності та тренди, що раніше не були задіяні даними інституціями.

Ця тенденція свідчить, що ряд неформальних інституцій дестабілізують українську економіку і є реальною загрозою для економічної безпеки. Без наявності діючих механізмів державного втручання та захисту від негативних наслідків проблеми будуть лише посилювати свій вплив на систему. Конформізм інтересів бізнесу та держави породив тіньову підсистему економіки, яка за своєю природою є кримінальною. Від інституційних пасток виграє корумпована державна бюрократична машина.

Інституційна пастка, в якій опинилася Україна, – це закономірний результат деформації інституційної матриці, що виявляється в низькому рівні соціальної відповідальності бізнесу, слабкості формальних інститутів і гіпертрофованому розвитку неформальних негативних інститутів [10]

Посилення ролі держави повинно відбуватися через розвиток та вдосконалення інституційної бази для забезпечення сталого розвитку. Формування інституцій сталого розвитку в середині країни, які взяли б курс на збалансування економічної політики в питаннях протиправного поглинання та захопту активів є пріоритетним завданням державної політики в цілому. Лише через зростання ролі держави в захисті економічної безпеки можливо досягнути сталості розвитку. Для забезпечення економічної безпеки в протидії різного роду інституційних пасток держава не повинна обмежуватися лише функціонуванням правоохоронної та судової системи, а мусить охоплювати всі наявні організаційні можливості. Основою державної політики є інституційна структура, яка пов'язана з соціальними зв'язками та виробничими відносинами. Взаємодія різного роду структур повинна підтримати поглиблення ролі держави в економічних процесах.

Створення результативних інституцій в державі саме по собі є проблемою. Особливо, коли інституційне середовище розвивалося неорганічно, а насаджувалося штучно. Інституційне середовище не встигає за економічними реаліями в країні. Адекватні та відповідні дії законодавчих органів на внутрішні економічні загрози відбуваються з запізненням. Аналіз законодавчих ініціатив в Україні стосовно протидії незаконним захопленням підприємств (рейдерству) свідчить про лаг в 4-6 років.

Інституційні заходи складаються на основі віддзеркалення реальної дійсності в настановах та поглядах суб'єктів, а отже, інститути не можуть виникати раніше, ніж з'являються самі умови, що їх викликають [8, с. 255].

Деструктивні фактори, що домінують в кримінальній економіці посилюють процес руйнування економічної системи. Проблеми внутрішнього характеру країни не дають можливість будувати економіку відповідно до принципів ринкової рівності, захисту прав власності, конкуренції. По мірі посилення деструктивних елементів економічної системи відбувається її руйнація.

Особливу небезпеку складають економічні відносини прав власності кримінального характеру. Процеси кримінального характеру в економіці суттєво дестабілізують економічну безпеку країни. Вони максимально маскуються під видимими законними процедурами. Порушення прав власності в середині країни провокує нестабільність економічних відносин та соціально-економічного розвитку.

Основні проблеми лежать в зоні тіньової економіки та її криміналізації. Якщо ж говорити про можливість викорінення тіньової економіки, то варто відзначити, що суперечності будуть існувати, поки існує система, а значить передумови росту і розвитку тіньової економіки закладені в самій системі [11].

Якщо суб'єкти господарювання будуть гарантовано знати, що за порушення формальних правил та норм вони будуть покарані, то нейтралізація багатьох загроз відбудеться на початкових етапах реалізації неправомірних дій. Держава повинна системно виконувати свої функції, а саме контролювати виконання та додержання правил всіма економічними агентами. На думку Нобелівського лауреата Джозефа Ю. Стігліца «індивідууми і фірми будуть краще планувати і реалізовувати свою діяльність, якщо вони зможуть точно передбачити, що збирається зробити держава» [12, с. 639].

Економічна безпека досягається завдяки єдиній державній політиці, узгодженій, збалансованій, скоординованій системі заходів, адекватних внутрішнім і зовнішнім загрозам [6, с.255]. Посилення ролі держави через відповідні інституційні зміни сприятиме жорсткішим правилам гри націленим на протидію протиправним діям в сфері прав власності.

Система державного управління та регулювання економікою повинна бути націленою на досягнення оптимальної взаємодії між всіма структурними елементами і державними інституціями, що здатні підтримувати економічну безпеку на належному рівні.

Незважаючи на те, що «держава — основний суб'єкт економічної безпеки» [6, с. 253], саме на неї покладено роль вироблення та реалізації стратегії економічної безпеки. Державні органи влади та управління повинні компетентно виконувати покладені на них функціональні завдання відносно забезпечення економічної та загальнонаціональної безпеки.

Економічна політика повинна посилювати контроль та координацію за додержанням законів та

протидіяти інституційним пасткам. Одним з механізмів координації поведінки економічних агентів є державна політика. Як слушно зазначає В. Ляшенко «головна причина інституційних пасток – недолік координації в системі економічних інституцій». [9, с.183].

Прикро констатувати факт, що в Україні немає дієвої інституції, яка б відповідала за забезпечення національної безпеки, усі формальні органи є не дієздатними та не виконують своїх основних функцій. Сформований дефіцит інституціональної та соціальної довіри підриває фундамент держави.

Висновки. Організаційна структура національної безпеки своєю бездіяльністю та потуранням стає внутрішньою загрозою країни. Повне оновлення складу організаційної структури державних інституцій може дати необхідне перетворення, що сприятиме захисту національних інтересів. Створення нових формальних правил (законів) стане захисною реакцією на загострення проблеми та її широкий резонанс. Зміст законів щодо протидії протиправному поглинанню та захвату, авжеж може не зняти системні інституційні дефекти, але сприятиме формуванню необхідної законодавчої бази для захисту інтересів економічних агентів.

Задля досягнення ефективної економічної безпеки необхідно, щоб державна політика була націлена на: верховенство закону, створення розвинутого інституційного середовища, досягнення ринково-конкурентних умов, недопущення консервації корупційних політичних еліт в органах державної влади та управління, посилення громадського контролю, створення сприятливого соціального клімату, забезпечення економічної стабільності та захист прав власності.

Нагальним питанням, яке повинен вирішити уряд, є захист економічних інтересів держави та протидія злочинним і корумпованим діям в фіскальних, каральних, судових органах та економічній злочинності, що націлені на перерозподіл власності.

Розробка організаційно-економічного інструментарію для нейтралізації впливу інституційних пасток на національну господарську систему України є важливим завданням економічної політики держави в системі забезпечення економічної безпеки. Створення ефективних економічних, правових, організаційних інституцій повинно забезпечити своєчасну нейтралізацію загроз та протидію діючим проблемам.

Література

1. Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України: Наказ Міністерства економіки України № 60 від 02.03.2007 р. [Електронний ресурс] // Правові системи НАУ.–Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0060665-07>
2. Пендюра М. М. Національна безпека України в контексті сучасних європейських геополітичних трансформацій: дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 / М. М. Пендюра. – К., 2005. – 212 с.
3. Економічна безпека України: сутність і напрямки забезпечення: [монографія] / В. Т. Шлемко, І. Ф. Бінько. – К.: НІСД. – 1997. – 144 с.
4. Абалкин Л. И. Экономическая безопасность России: угрозы и их отражение / Л. И. Абалкин // Вопросы экономики. — 1994. — № 12. — С. 4—13.
5. Варналій З. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення: моногр. // З. С. Варналій, Д. Д. Буркальцева, О. С. Саєнко. — К.: Знання України, 2011. — 299 с.
6. Беляєв О. О. Економічна політика: навч. посіб./ О.О. Беляєв // К.: КНЕУ, 2004. — 287 с.
7. М. Погорецький, В. Шеломенцев Рейдерство в Україні: проблеми кримінальної відповідальності [Електронний ресурс] // Юридичний Радник.– 2008. —№.7.–Режим доступу: <http://www.yurradnik.com.ua/stride/ur/?m=archive&y=2008&mag=29&art=590>
8. Економічна безпека держави: сутність та напрями формування: монографія / Л. С. Шевченко, О. А. Гриценко, С. М. Макуха [та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Л. С. Шевченко. — Х.: Право, 2009. — 312 с.
9. В.І. Ляшенко Інституційні пастки перехідної економіки // Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія: економічна.– Донецьк; ДонНТУ, 2005 Випуск 89-1. – С. 178 - 184
10. Сумцов В. Г. Деформація інституціональної матриці в Україні // [Електронний ресурс] / В. Г. Сумцов, І. Г. Филиппова // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля : зб. наук. праць. №2 (156), ч. 1. – Луганськ : СХУ ім. В. Даля, 2011. – 360 с. Режим доступу: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3307/1/13.pdf>
11. Смирнов А. И., Рогозинский Е. В. Влияние теневой экономики на обеспечение экономической безопасности. [Електронний ресурс].// Проблемы современной экономики. – 2008. – № 3 (27).–Режим доступа: <http://m-economy.ru/art.php?nArtId=2107>.
12. Стиглиц Дж.Ю. - Экономика государственного сектора. - М., ИНФРА-М, 1997. - 720 с.

References

1. Pro zatverdzhennya Metodyky rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrayiny: Nakaz Ministerstva ekonomiky Ukrayiny № 60 vid 02.03.2007 r. // Pravovi systemy NAU. – Rezhym dostupu:<http://zakon.nau.ua/doc/?code=v0060665-07>
2. Pencyura M. M. Natsionalna bezpeka Ukrayiny v konteksti suchasnykh yevropeyskykh heopolitychnykh transformatsiy: dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.01 / M. M. Pencyura. – K.,2005.–212s.

3. Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist i napryamky zabezpechennya: [monohrafiya] / V. T. Shlemko, I. F. Binok. – K.: NISD.–1997. – 144 s.
4. Abalkyn L. Y. Ékonomicheskaya bezopasnost Rossyy: uhrozy y ykh otrazhenye / L. Y. Abalkyn //Voprosy ékonomyky. — 1994. — № 12. — S. 4—13.
5. Varnaliy Z. S. Ekonomichna bezpeka Ukrainy: problemy ta priorytety zmitsnennya: monohr. // Z. S. Varnaliy, D. D. Burkal-tseva, O. S. Sayenko. — K.: Znannya Ukrainy, 2011. — 299 s.
6. Byelyayev O. O. Ekonomichna polityka: Navch. posib. — // K.: KNEU, 2004. — 287 s.
7. M. Pohoretskiy, V. Shelomentsev Reyderstvo v Ukraini: problemy kryminalnoyi vidpovidalnosti // Yurydychnyy Radnyk, 2008. —№7. Rezhym dostupu: <http://www.yurradnik.com.ua/stride/ur/?m=archive&y=2008&mag=29&art=590>
8. Ekonomichna bezpeka derzhavy: sutnist ta napryamy formuvannya: monohrafiya / L. S. Shevchenko, O. A. Hrytsenko, S. M. Makukha ta in. / za red. d-ra ekon. nauk, prof. L. S. Shevchenko. — KH.: Pravo, 2009. — 312 s.
9. V.I. Lyashenko Instytutsiyni pastky perekhidnoyi ekonomiky // Naukovi pratsi Donetskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu. Seriya: ekonomichna. Vypusk 89-1. –Donetsk,DonNTU,2005.–s.178-184
10. Sumtsov V. H. Defformatsiya instytutsionalnoyi matrytsi v Ukraini // [Elektronnyy resurs] / V. H. Sumtsov, I. H. Fylyppova // Visnyk Skhidnoukrayinskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalya : zb. nauk. prats. №2 (156), ch. 1. – Luhansk : SNU im. V. Dalya, 2011. – 360 s. Rezhym dostupu: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/3307/1/13.pdf>
11. Smynov A. Y., Rohozynskyy E. V. Vlyyanye tenevoy ékonomyky na obespechenye ékonomicheskoy bezopasnosti // Problemy sovremennoy ékonomyky. – 2008. – № 3 (27) [Elektronnyy resurs]. Rezhym dostupa: <http://m-economy.ru/art.php?nArtId=2107>.
12. Styhlyts Dzh.YU. - Ékonomyka hosudarstvennoho sektora. - M., YNFRA-M, 1997. - 720 s.

Рецензія/Peer review : 20.5.2014 р.

Надрукована/Printed :11.6.2014 р.

УДК 338.431:504(477)

О.А. ШУЛЬГА

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, м. Київ

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Розглянуто екологічну ситуацію в аграрному секторі економіки. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення в сфері реалізації екологічної політики держави та визначено шляхи вирішення нагальних проблем у цій сфері.

Ключові слова: аграрний сектор, екологічна політика, нормативно-правове забезпечення.

OLGA ANTONOVNA SHULGA

National Pedagogical University MPDragomanov, Kyiv

ECOLOGICAL PROBLEMS OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE IN THE CONTEXT OF ECOLOGICAL POLICY

We consider the ecological situation in the agricultural sector. Analysis of regulatory support in implementing ecological policy and identified solutions to current problems in this area

Assessment of ecological and man-made changes in land resources indicate that in terms of their territorial and productive exhaustion loss of humus in some regions may reach dangerous levels for food security. Results of the assessment of humus content in the soil Ukraine show that while maintaining the current level of action main factors (erosion, flooding, global climate change, etc.) the critical importance of soil fertility can be achieved already years 2030-2045, and in some areas still. To date, these problems have increased and genetically modified foods, the production of which the world is growing rapidly.

An important objective ecological policy is to spread ecological knowledge, environmental protection and promoting the use of energy-efficient technologies in production. These measures should be complemented by the introduction of ecological standards product quality, licensing land use, economic monitoring land fund, water and forest resources.

Key words: agriculture, ecological policy, regulatory support.

Постановка проблеми. На сьогодні у сфері охорони навколишнього середовища та забезпечення екологічної безпеки в Україні відсутня ефективна система державного управління. Внаслідок цього повільно відбуваються заходи з модернізації технологічних процесів у економіці, що негативно впливає на природно-ресурсний потенціал країни, призводить до загострення екологічної ситуації в країні, погіршення здоров'я і зниження тривалості життя населення. Лише за останні 22 роки чисельність населення України зменшилася на 6,2 млн. осіб. Тому існує необхідність у чіткій та послідовній реалізації державної екологічної політики з метою переходу до екологічно орієнтованої моделі економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у дослідження питань екології, природокористування та екологічної політики зробили такі вчені, як В. Андрейцев, О. Велич, М. Данилишин, Н. Малишев, Ю. Шемшученко та ін. Однак, ряд питань є недостатньо висвітленими і вимагають подальшого поглибленого вивчення.

Мета статті – проаналізувати екологічну ситуацію в аграрному секторі економіки України, розглянути нормативно-правові акти в сфері реалізації екологічної політики держави та визначити основні шляхи вирішення нагальних проблем у цій сфері.

Виклад основного матеріалу. За різними показниками, на території нашої країни щороку утворюється від 700 до 800 млн. т відходів. Їх загальний накопичений обсяг сягає 30 млрд. т, з них токсичних – 2,9 млрд т. А у регіонах і містах України, де зосереджена значна кількість гірничодобувних, металургійних, хімічних і нафтопереробних виробництв, граничні рівні забруднення навколишнього